

16. Nørre Vedby Grusgrav

*Geologiske profiler gennem en
israndslinie fra Hovedfremstødet*

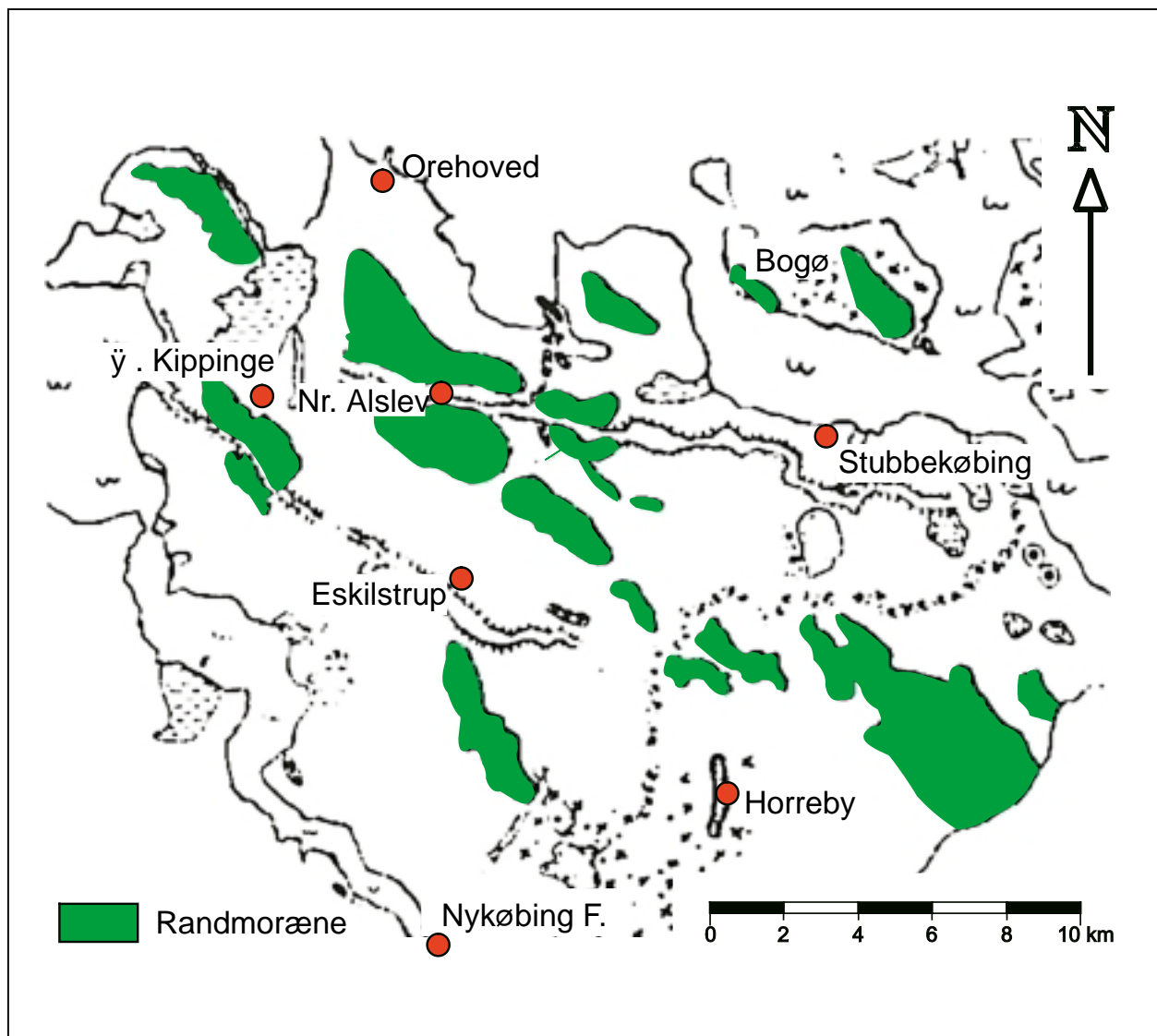
Lokalitetstype

På Falster findes flere israndslinier, som på trods af senere udglatning stadig kan erkendes i landskabet, og en af de markante kan følges fra Vålse Vesterskov over Nr. Vedby og til Pomle Nakke ved østkysten af Falster. Grusgraven ved Nr. Vedby (figur 76) giver indsigt i en israndslinies indre geologiske opbygning og de processer, som sker under dannelsen.

Figur 77. Oversigtskort Nr. Vedby.

Figur 78. Hovedfremstødets israndslinier på Falster (omarbejdet efter Kraag, 1978)

Figur 79. Lagserien i grusgraven består af sten-, grus- og sandlag, som står og hælder mod nordøst, fordi de blev presset sammen under Hovedfremstødet.

Figur 80. Foldede gruslag, som danner en antyklinal, hvis form godt kan erkendes i gruslagene.

Geologisk beskrivelse

Figur 78 viser et morfologisk kort over Falster, hvor israndslinier fra flere genfremstød af Hovedfremstødet træder tydeligt frem på kortet. Den ældste kan spores fra Vålse Vesterskov over Eskilstrup, øst om Nykøbing til Sdr. Ørslev. En tilsvarende forløber fra Orehoved over Nr. Vedby og Horbelev til Pomle Nakke. Den yngste af israndslinierne løber fra Gundslev og over Stubbekøbing.

Profilerne i grusgraven (figur 79) viser en lagserie, der består af sten-, grus- og sandlag. De lyse sandede lag blev aflejret i flettede floder, mens de stenede og grusede lag blev aflejret i store flodkanaler. Hele lagserien blev aflejret af smeltevand, som strømmede mod sydvest. Moræneler fra Balthavfremstødet dækker lagserien af sand, sten og grus.

Hele lagserien er stærkt isforstyrret (figur 79, 80 og 81), og lagene danner forskellige geologiske strukturer. Istidslagene, undtagen moræneleren på toppen, er blevet trykket sammen fra nordøstlig retning under et genfremstød af Hovedfremstødet, og lagene er presset ind over hinanden i form af lavvinklede forkastninger. Under processen blev der også skabt folder (figur 80), i dette tilfælde en antyklinal, som ses meget tydeligt i det grusede lag. Et andet iøjnefaldende karaktertræk er de mange normalforkastninger, som forekommer parvis (figur 81). De siges at være konjurerende. De ses bedst i den vestligste del af profilet.

Figur 81. Konjurerende normalforkastninger er et karakteristisk element for lagserien i grusgraven.

Det yngste isfremstød, der kom fra sydøst, påvirkede kun lagene i mindre omfang og aflejrede den ovenliggende brune moræneler.

Værdi

Lokaliteten har værdi, fordi den giver indsigt i, hvordan israndsliniers indre geologiske opbygning ser ud. Samtidig hermed, indhentes der information om de processer og vældige kræfter, der skabte dem.

Trusler og pleje

Med tiden vil profilerne skride sammen sammenkridning, hvorefter lagene og strukturerne ikke kan iagttages i deres fulde pragt. Det er vigtigt, at der indgås aftaler om oprensning af profilerne samt sikring af offentlighedens adgang.

Udvalgt litteratur

Houmark – Nielsen, M., 1981: Glacialstratigrafi i Danmark øst for Hovedopholdslinien.

Dansk Geologisk forening, Årsskrift for 1980.

Kraag, B., 1978: Falster og Bogøs glacialmorfologi, upubliceret specialeopgave, Geografisk Institut, Københavns Universitet.